

nych w koronach drzew w obrębie gałęzi żywych, gdyż usuwanie gałęzi suchych nie stanowi przedmiotu sporu - powinny być one usuwane w terminie możliwie najkrótszym. Projektowanie cięć w obrębie tkanek żywych wymaga znajomości dendrologii (nauki o roślinach drzewiastych), a wykonanie cięć znajomości zasad sztuki ogrodniczej.

Wśród dendrologów nie ma sporu co do terminu cięcia drzew. Istotny wpływ na termin wykonania cięć ma reakcja na cięcia i gospodarka energetyczna organizmu drzewa.

Zima, to okres spoczynku wegetacyjnego, charakteryzującego się ograniczeniem funkcji życiowych drzewa. Oznacza to, że drzewo w czasie spoczynku nie broni się i nie goi ran. Dotyczy to szczególnie pełni zimy. Odsłonięta rana narażona jest na czynniki atmosferyczne, przez kilka miesięcy nie broni się przed patogenami (czynnikami chorobotwórczymi), z których najgroźniejszymi są grzyby niszczące drewno (wypróchnienia pni i konarów, to efekt infekcji grzybów). Nie dotyczy to usuwania gałęzi suchych, których nasadę drzewo samo zabezpieczyło przed infekcją, przewidując niejako, że sucha gałąź w którymś momencie jednak odpadnie. Dobrym terminem cięcia gałęzi żywych jest koniec zimy, gdyż zmagazynowane w korzeniach i drewnie substancje potrzebne do wegetacji znajdują się jeszcze w fazie magazynowania, nie zostaną z gałęziami stracone, i po ruszeniu wegetacji będą mogły brać udział w tworzeniu liści oraz gojeniu ran.

Wiosna jest okresem, w którym rusza wegetacja. Z wielu powodów jest to okres najgorszy do cięcia gałęzi żywych. Po pierwsze cięcia takie osłabiają żywotność drzewa i wykonywane systematycznie zmierzają do zniszczenia drzew. Wiele gatunków nie potrafi zahamować wycieku soków, tracąc tym bezpowrotnie zawarte w nich asymilaty – produkty niezbędne do wytworzenia nowych liści i utrzymania procesów życiowych drzewa. Są to gatunki powszechnie występujące na terenach zieleni, np. wszystkie klony, brzozy, graby, skrzydłorzechy, a w ogrodach orzechy, u których cięcia należy wykonać po rozwoju liści, najlepiej latem. Najgorszym jest wykonywanie radykalnych cięć, w których wycinanie są liczne, np. tak jak w przypadku Prudnika wszystkie gałęzie, z wytworzonymi w ubiegłym sezonie wegetacyjnym pączkami liściowymi. Drzewa w mieście pełnią głównie funkcje ekologiczne i estetyczne. Obie te funkcje zostały czasowo zniszczone, a jednocześnie drzewa zostały osłabione, gdyż zamiast w terminie rozpocząć pełną wegetację, muszą uruchamiać tzw. pączki śpiące, odbudowywać korony i goić niezliczone ilości ran. Są zmuszone tworzyć pędy odroślone w postaci ratujących życie długopędów, na których wyrastają liście o powiększonej powierzchni, ale nie tworzą się kwiaty. Czyli na pl. Wolności w tym i następnym roku lipy nie będą kwitły w ogóle, a w następnych latach słabiej (po co komu zapach lip – nie wystarczy zapach spalin?). Nie odnoszę się szerzej do tłumaczenia masakry dokonanej na lipach wykonaniem „zabiegów pielęgnacyjnych”, gdyż taki

zabieg w zasadach sztuki ogrodniczej nie istnieje (pielęgnacja jest działaniem dla dobra drzewa, a nie jego niszczenia), ani ograniczaniem miejsc przebywania ptaków, bo radykalne cięcia powodują większe zagęszczenia koron, czyli lepsze warunki do gniazdowania i przebywania ptaków na sezonowych przelotach. Nie będą kwitły również radykalnie cięte głogi, których walorem, dla którego je posadzono są właśnie kwiaty.

Lato to okres pełnej wegetacji, w którym drzewo wykorzystuje zmagazynowane dla potrzeb początków wegetacji zapasy asymilatów i tworzy kolejne, które jesienią zmagazynuje na potrzeby następnego okresu. Ze względów gospodarki energetycznej drzewa jest to dobry termin cięcia gałęzi. Wadą jest element psychologiczny u osób wrażliwych na widok wycinanych ulistnionych gałęzi, chociaż są to same żywe gałęzie, gdyby były wycinane w zimie.

Jesień jest okresem, w którym drzewo wycofuje wyprodukowane w sezonie wegetacyjnym produkty asymilacji i jako substancje zapasowe gromadzi je w korzeniach i tkankach drewna. Z punktu widzenia gospodarki energetycznej, podobnie jak wiosna, ze względu na straty asymilatów, jest to termin niewłaściwy do cięcia drzew.

Pocięte derenie

Podobny problem sprawia urzędnikom temat cięcia krzewów. Na razie zwracam uwagę na fakt, iż krzewy sadzone są na terenach zurbanizowanych mają pełnić funkcję krzewów ozdobnych. Część z nich ozdoby z kwiatów. Najprostszym sposobem pozbawienia ich tej funkcji jest wycięcie pędów, na których tworzą się pączki kwiatowe. U krzewów kwitnących wczesną wiosną pączki kwiatowe tworzą się na pędach zeszlatorowanych, które dzielni fachowcy w Prudniku na polecenie Spółdzielni Mieszkaniowej lub z przyzwolenia Gminy na terenach zieleni miejskiej wycinają przed kwitnieniem. Mam tu na myśli jaśminowce, żylistki i derenie, a szczególnie drzewiaste głogi. Nie ma tego problemu w parku miejskim, ponieważ park został całkowicie pozbawiony krzewów ozdobnych.

Cięcie krzewów i koron drzew powinno być działaniem rozsądnym, wykonywanym w określonym celu. Innym celem służy cięcie drzew owocowych, wykonywane przed rozwojem owoców, innym celem służy cięcie drzew i krzewów kwitnących, jeszcze innym rutynowe zabiegi pielęgnacyjne, a zupełnie innym cięcia likwidujące kolizje drzew z urządzeniami technicznymi, drogami itp. przypadkami wynikającymi z uprawy drzew na terenie miasta. Wszystkie te zabiegi wymagają innego podejścia, w tym innych terminów wykonania.

Tekst jest w większości wypisem z opracowania Andrzeja Skupa pt. ARBORYSTYKA, sfinansowanego przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska w Opolu, przeznaczonego dla instytucji odpowiedzialnych za ochronę i utrzymanie drzew. □

Tytuł pochodzi od redakcji

KOMISJA HISTORYCZNA OTWIERA SIĘ NA POLSKĘ

Go East!

Działająca w Niemczech Komisja Historyczna Powiatu Prudnickiego (Historische Kommission für den Kreis Neustadt) chce się otworzyć na sympatyków dziejów ziemi prudnickiej z Polski.

ANDRZEJ DEREŃ

Mówił o tym szeroko w czerwcu przewodniczący komisji Ralph M. Wrobel podczas swojej wizyty w Polsce, m.in. w Błażejowicach Dolnych i Smolarni, gdzie prezentowane były najnowsze książki regionalne sygnowane przez tę organizację.

Choć komisja posiada w nazwie określenie „powiat prudnicki”, to odwołuje się do historycznej ziemi prudnickiej, w okresie, kiedy region obejmował również okolice Strzelec, Walec, Przechodu i Pokrzywny. To naturalne rozwiązanie, nikt przecież nie bada dziejów Polski wyłącznie w obecnych granicach państwa, tak samo dziedzictwo ziemi prudnickiej obejmuje tereny poza granicami obecnego powiatu. Sztandarowym przykładem jest pałac w Mosznej, który powstał w czasach przynależności wsi do powiatu prudnickiego.

Od czego się zaczęło

Komisja powstała w Niemczech w gronie byłych mieszkańców ziemi prudnickiej, którzy dobrowolnie lub pod przymusem po II wojnie światowej musieli opuścić swoje rodzinne strony. Ich ośrodkiem stało się Northeim, które w 1952 r. objęło funkcję miasta patronackiego dla społeczności byłych neustadterów. Jeszcze wcześniej, bo w 1950 r. Anton Belda zaczął wydawać miesięcznik o tej tematyce „Neustädter Heimatbrief” (późniejszymi redaktorami naczelnymi byli: Hajo Hoffmann i Rosemarie Lüddecke – do dziś). Również w latach 50. XX w. utworzono izbę muzealną, dotyczącą ziemi prudnickiej, która przekształciła się w Heimatstube mieszczące się od 1980 r. w kompleksie St. Blasius w centrum Northeim.

Komisja historyczna powstała w 1985 r. i w przyszłym roku w kwietniu obchodzić będzie 30. rocznicę powstania. Rejestracja stowarzyszenia nastąpiła w 1991 r.

Członkowie komisji zajmowali się początkowo przygotowaniem krótszych artykułów, m.in. na temat nazw miejscowych. Na początku lat 90. XX w., wspólnie z władzami Prudnika opracowali dwujęzyczny plan miasta z obecnymi i historycznymi nazwami ulic i placów. Późniejsze lata to praca w polskich i czeskich archiwach (Opole, Wrocław, Głogówek, Brno) i przygotowanie na ich podstawie naukowych artykułów i odrębnych publikacji. - Przypominam sobie, jakie na początku lat 90. były niesympatyczne

Prof. Dr. Ralph Wrobel zachęca do wspólnych działań pasjonatów dziejów ziemi prudnickiej z Polski i Niemiec

reakcje, gdy pojawialiśmy się w archiwach w Polsce, kiedy szemrano, czego ci Niemcy tutaj chcą. W tamtych czasach nie można było niczego kopiować, skanować i fotografować. W zasadzie to mogliśmy robić wyłącznie notatki – wspomina Wrobel.

Pojadą w polskie Beskidy

Osiągnięciem komisji było wydanie urbarzy Białej, Głogówka i Prudnika z 1534 r. (w języku niemieckim). Dziesięć lat temu członkowie komisji skupili się na analizie Katastru Karolińskiego w obszarze ziemi prudnickiej.

- W przyszłym roku ukaże się Kataster dotyczący okręgu głogóweckiego, a następnie bialskiego i prudnickiego – mówi wiceprzewodniczący komisji Andreas M. Smarzy.

Komisja prowadzi działalność wydawniczą i na swoim koncie ma kilka cennych książek. Część z nich można zamówić poprzez stronę www.hkknos.de. Członkowie organizacji publikują swoje artykuły w prasie popularnej i popularnonaukowej w Niemczech i w Polsce, np. w roczniku „Ziemia Prudnicka”.

Grupa pasjonatów historii co roku organizuje seminaria popularnonaukowe z prelekcjami, również z udziałem gości z Polski oraz wyjazdy studyjne na Śląsk, z wypadami w inne regiony Polski i Rep. Czeskiej (co dwa lata). Zawsze jednak wyjazd obejmuje pobyt na ziemi prudnickiej. W przyszłym roku komisja chce być m.in. w Krakowie i zobaczyć polskie Beskidy.

- Rozrastamy się i co najważniejsze do naszej organizacji przystępują ludzie młodzi – mówi Wrobel.

W ciągu ostatnich lat liczba członków wzrosła z 46 w 2004 do 75 w 2014. Aktualnie 57 członków jest z Niemiec, 16 z Polski i dwóch z krajów Ameryki (stan w czerwcu).

Organizacja wyraźnie odmłodziła, najmłodszy członek liczy 18/19 lat.

Na wschód

Nowa strategia działania – z angielska – „Go East!” (idziemy na wschód) opracowana została w marcu, a jej główną ideą jest przekształcenie organizacji z niemieckiej na niemiecko-polską, głównie poprzez przyciągnięcie nowych członków z Polski, nie tylko Niemców z mniejszości, ale Polaków. Stąd właśnie komisja chce wydawać publikacje dwujęzyczne, w planach jest również dwujęzyczny charakter strony internetowej komisji (www.hkknos.de).

- Kiedy dowiedzieliśmy się, że przyszłość Neustädter Heimatstube stoi pod znakiem zapytania, zdaliśmy sobie sprawę z tego, że nadszedł czas na obranie nowego kierunku rozwoju Komisji Historycznej – mówił w czerwcu w Błażejowicach Wrobel. - Uzmysłowiliśmy sobie, że komisja nie może funkcjonować jak do tej pory, że Niemcy rozmawiają po swojemu i tylko ze swoimi, tak samo jak Polacy wśród siebie. Chcemy wspólnej dyskusji i w tym celu szukamy porozumienia.

Częścią tych działań były właśnie spotkania w czerwcu w Błażejowicach i Smolarni, gdzie rozmowy prowadzone były dwujęzycznie, tak by każdy mógł zrozumieć ich treść. Komisja wydała również najnowsze sprawozdanie dotyczące swojej działalności po raz pierwszy w dwóch językach – niemieckim i polskim.

- Naszym zamiarem jest to, aby wszystkie nasze prace w przyszłości były wydawane w dwóch językach – dodaje Wrobel.

Profesor zachęca wszystkich zainteresowanych działalnością komisji do kontaktu, m.in. przez Internet, po niemiecku, po polsku lub w gwarze śląskiej. □